

Pärnakas käis Lääne-Aafrikas muusikalisel ekspeditsioonil

Anu Jürisson
KULTUURITOIMETAJA

24. aprill 2020, 0:01

3 min lugemist

Heliloojad Andrus Kallastu ja Hans-Gunter Lock rütme uurimas Soome-Aafrika kultuurikeskuses Villa Karos. Vasakult: François Ozo, Hans-Gunter Lock, Estelle Houssoukpe, Steve Abeni, Andrus Kallastu. FOTO: Heikki Kastemaa

Pärnu nüüdismuusika päevade vältel ja muul ajalgi tihedat koostööd tegevad heliloojad Andrus Kallastu ja Hans-Gunter Lock võtsid läinud aasta lõpul ette muusikalise ekspeditsiooni Lääne-Aafrikasse Benini ligemale 50 000 elanikuga Grand Popo valda.

▶ KUULA ARTIKLIT

Eesmärk oli salvestada seal viljeldavat klassikalist muusikat, seda transkribeerida ja tutvustada beninlastele omakorda eesti kultuuri.

Grand Popo vald koosneb nagu Pärnugi ligemale 60 külast, paarkümmend aastat on seal tegutsenud Soome-Aafrika kultuurikeskus Villa Karo. Eelkõige meie põhjanaabritele mõeldud keskus on aja jooksul suutnud ellu kutsuda sadu suuremaid ja väiksemaid projekte, milles on osalenud nii soomlased kui kohalikud.

“Nii oli meil suhteliselt lihtne “lasta liugu” Villa Karo ja sellega seotud inimeste heal mainel. Meil ei olnud enam vaja usaldust päris algusest ehitama hakata,” lausus Kallastu, kelle sõnutsi kohapeal läks tutvuste sõlmimine hõlpsalt. Erialased kontaktid tekkisid nii nagu ikka: kui tunned kedagi, kes tunneb kedagi, kes tunneb veel kedagi, jõuadki lõpuks õige inimeseni.

Nalja sai põhiliselt siis, kui eestlased olid sunnitud kauplema. Kohalikud võtsid oma muusikategemist kui toodet, mida neile müüa. “Meie esindasime nende silmis siiski rikast valget meest, nii et vahel võttis summa üle kauplemine rohkem aega kui salvestus ise,” rääkis Kallastu.

Kauplemine on seal teatavasti osa kultuurist: see on intelligentne tegevus, mille kaudu nii ostja kui müüja lahutavad meelt. Kui maksad turul kohe algse summa, suhtutakse sinusse kui lollikesse.

Kuna Grand Popos elatakse traditsioonilist külaelu, tehakse muusikat nagu kõike muudki enamasti õues. See seadis piire heli ja pildi salvestamisele, näiteks üks salvestus jäi õhtusele ajale ja pilkane pimedus tuli peale.

Kontakti saadi kahe eri küla ansambliga ja mõlemal korral pidi väga kähku tegutsema: kohe, kui ansambel kohal, hakati mängima. Kiiresti tuli otsustada, kuhu panna helisalvesti ja kust filmida.

“Meil olid salvestusseadmed pea kogu aeg kaasas selle mõttega, et ei tea, kus midagi huvitavat toimub. Nii otsustasime eksprompt, et nüüd võiks sõita üle jõe naaberkülla, ja juhuslikult toimus seal külaväljakul Voodoo Zangbeto maskide tseremoonia, mida saime salvestada helis ja videos, ja tegime pärast intervjuu kohaliku muusikuga,” avaldas Lock.

Pealinna Porto Novo festivalil õnnestus eestlastel üles võtta nii traditsioonilise muusikaga etendusi kui kohalike tänapäevaste bändide esinemisi. Huvitavat elamust pakkus katoliku kiriku jõulumissa, kuna Beninis saadetakse jumalateenistusi tihti kohalikust tavast sündinud muusikaga: trummid oreli asemel.

Lock ja Kallastu tegutsesid kohapeal nagu bioloogid, võttes muusikalisi koeproove.

Lock ja Kallastu tegutsesid kohapeal nagu bioloogid, võttes muusikalisi koeproove, on nad neid hiljem analüüsides püüdnud aru saada, missuguste põhimõtete järgi on kohalike muusika üles ehitatud. Kuulates ja võrreldes kargas neile paratamatult pähe mõte: kas Benini muusikast võib leida seoseid Eesti vanema rahvalauluga?

Loomulikult leidub suur hulk erinevusi. Eesti vanem rahvalaul on eelkõige ühehäälnene, Lääne-Aafrika muusika pigem kontrapunktiline. Eesti laulu kandev element on tekst, Lääne-Aafrika puhul võib muusika olla ka ainult löökpillide mängitud rütm. Kuid sealtki leiab ühehäälsel laulmist ning meie regiviisile sarnast eeslaulja ja koori ketina vaheldumist.

Beninlaste muusika on suhteliselt keeruline, eriti neile, kes tulevad muust kultuuriruumist ning kel puuduvad teadmised ja kogemused. Sestap oli vaja seda salvestada nii, et materjali saaks hiljem detailselt analüüsida.

Eestlastel oli kaasas kolm väiksemat sorti helisalvestit, üks väike videokaamera ja fotoaparaat. Nii sai eri helisalvesteid suunata eraldi trummi-, kella-, kõristimängijatele ja lauljatele, et hiljem õnnestuks seda materjali nii eraldi kuulata kui arvutis kokku liita. Leida mingit viisi, kuidas seda kirja panna Euroopa muusika märgisüsteemi vahenditega, on aga üsna keeruline.

Moodustatud on väike töörühm, et püüda ühise pingutusena beninlaste muusika struktuuri kirjeldada, töö väljund võiks olla teoreetiline artikkel.

“Loomulikult ei saa väita, et jõudsimme oma piiratud aja jooksul kõigi võimalike asjatundjateni, kuna tegu on äärmiselt kompleksse, paljutahulise, eri rahvusrühmi ja keeli pidi hargnenud kultuuriga. Samuti on selle kultuuri puhul võõrale probleem see, et tegu on suulise pärimusega,

mille kohta erialaselt pädevaid kirjeldusi leidub ääretult vähe,” avaldas Kallastu. Beninis kogutud infosse suhtub ta eelkõige kui looja. “See peab mulle intuitiivselt midagi pakkuma.”

Benini muusika omapära oli Kallastut huvitanud juba varem. Esimest korda resideerus pärnakas Villa Karos kaks aastat tagasi. Kokkupuude elava traditsiooniga mõjus valgustuslikult, mistõttu otsustaski ta sinna tagasi minna.

Kallastu tõi näiteks minimalismiklassiku Steve Reichi, kes on viibinud pikalt Lääne-Aafrikas ja saanud sealt impulsse oma stiili väljaarendamiseks. Kallastugi heliloomingusse on see impulss juba jõudnud, tema 2018. aastal loodud “Šamaani surm” on selline paljuski just Beninis kogetule.

Viimase aja trend - vaata, kuidas kodus kuu ajaga vähendada tselluliiti ja ümbermõõtu 2-5 sentimeetrit

5 nippi, kuidas unetus seljatada ja hästi magada

Blender soovitab: spinat smuutis. Julge proovida!

Kuidas panna oma metsas kasvama chaga ja teenida sellega raha